

HE ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista - Kuntaliiton huomioita ja kommentteja

KEINO-osaamiskeskuksen tilaisuus 18.5.2021

Johanna Vilkuna

Tavoitteet hyvät vaikkakin haastavat

- Puhtaiden ajoneuvojen lisääminen julkisissa hankinnoissa on kannatettavaa.
- Vaatimukset ovat kuitenkin hankintayksiköille tiukat Suomen olosuhteisiin ja **haastavia etenkin ensimmäisellä kaudella 2021-2025.**
 - Kunnille osoitetut vaatimukset on vaikeinta täyttää taksiperusteisissa ja pienlinja-autoilla hoidettavissa sote- ja koulukuljetuksissa.
 - Korona-aika on heikentänyt yritysten investointikykyä puhtaisiin ajoneuvoihin.
 - Kehitys on ollut myönteistä sähköbussitarjonnassa.
- Varmuutta ei ole siitä, että kunnat pystyisivät laajasti saavuttamaan niille lakiesityksessä osoitetut vaatimukset lähivuosina.
 - Tilanne helpottuu, kun liikenteen sähköistyminen etenee ja vaihtoehtoiset käyttövoimat yleistyvät.

Kuntaliitto toivoo kansallista ratkaisua, joka edistää puhtaiden ajoneuvojen käyttöönottoa ja on myös käytännössä toteutettavissa kunnissa.

Hallituksen esitykseen tehty hyviä muutoksia

- ✓ Hankintayksiköiden **seuraamusmaksusta luopuminen**.
- ✓ Joukkoliikenteen palveluhankinnassa M2-luokan ajoneuvojen laskeminen osaksi M3-luokan linja-autojen tavoitetta.
- ✓ Väliarviointi, jonka yhteydessä uudelleen tarkastellaan alueellinen jaottelu sekä esitetään tarpeen vaatiessa muutoksia prosenttiosuuksiin.
- ✓ Määritelmiin lisätty linja-auton määritelmä ja viittaus alaluokkaan, jota direktiivi koskee.

Toteutusta tuki ja neuvonta edellä

- Suomen markkinoille tulisi saada riittävästi direktiivin vaatimukset ja hankintayksiköiden tarpeet täyttäviä ajoneuvoja sekä myös lataus- ja jakeluinfraa kansallisella tuki- ja vauhditusohjelmalla.
- Hankintayksiköiden osalta tulisi keskittyä toimeenpanon tukeen ja riittävästi resursoituun neuvontaan uusien vaatimusten mukaisten kilpailutusten toteuttamisessa.

***lakiesityksessä olisi vielä
parannettavaa***

Kuntayhtymien ja kuntataustaisten yhtiöiden tavoitteita tulee selkeyttää

- Laissa on edelleen kirjattu epäselvästi kuntayhtymiä ja kuntataustaisia yhtiöitä koskevat velvoitteet:

”Kuntien hankinnoilla tarkoitetaan kuntien itse hankkimien sekä kunnan järjestämisvastuulla olevien palveluiden hankkimista palveluntuottajalta sopimukseen perustuen. Kuntayhtymien hankintoihin sovellettaisiin muilta osin ehdotetun pykälän 1 momentissa säädettyjä vähimmäisosuuksia.”

- Kuntaliitto esittää, että kuntayhtymiä ja kuntataustaisia yhtiöitä koskisivat ns. puhtaiden ajoneuvojen vähimmäisosuudet kuten valtiosektorinkin hankintayksiköitä.
 - Kuntayhtymien ja kunnallisten yhtiöiden yksiselitteiset vaatimukset edistäisivät lain selkeää soveltamista.
 - Muuten esim. alueellisesti laajat sote-kuntayhtymät, jätehuoltoa järjestävät tai liikennealan koulutusta tarjoavat kuntayhtymät ja yhtiöt joutuvat päättelemään vaatimuksiaan kuntien eriytettyjen vaatimusten pohjalta ja jopa eri maakuntien alueilla.

Lakiin perusteita hankinnan tavoitteiden toteutumisen arviointiin

- On erittäin hyvä, että lakiluonnokseen sisältyneestä hankintayksiköiden seuraamusmaksusta on luovuttu asiaan sisältyneiden ongelmien takia.
- Tästä huolimatta **lainsäädännössä tulisi huomioida, miten arvioidaan tilannetta, jossa hankintayksikön tarjouskilpailu ei tuota haluttua sisällöllistä lopputulosta.**
- Jos hankintapäätös etenee tuomioistuimen käsiteltäväksi, tulisi laista tai sen perusteluista pystyä johtamaan arviointiperusteita näihin tilanteisiin.
 - Näitä olisivat esimerkiksi sellaiset ennakoimattomat olosuhdemuutokset, joihin hankintayksikkö ei ole voinut hankinnoissaan riittävästi varautua ja olosuhteet, joiden takia lain mukaisten velvoitteiden saavuttaminen ei ole mahdollista.

Miten osuudet lasketaan yhteishankinnoissa

- Lakiesityksen mukaan yhteishankintaan osallistuvan hankintayksikön on varmistettava, että sille laissa osoitetut vaatimukset täyttyvät.
- Hallituksen esityksestä tulisi ilmetä, miten hankintayksikkö voi varmistaa ja laskea velvoitteidensa täyttymisen tilanteissa, joissa esimerkiksi koulukuljetuksia tai sote-kuljetuksia hoidetaan kuntien yhteishankintana samalla kalustolla usean kunnan alueella.

Hallituksen esitys ei toteuta rahoitusperiaatetta

- Ilmeistä on, että vaatimusten toteuttaminen lisää kustannuksia kunnissa kuten myös korkeiden vaatimusten 17 kaupungissa.
 - Kalliimmat ajoneuvot ja lataus- ja jakeluinfran toteutus
- Hallitusohjelmassa, kuten myös valtiosuusia koskevassa lainsäädännössä, on sitouduttu kompensoimaan täysimääräisesti kuntien tehtävien ja velvoitteiden laajentumiset.
 - Uuden velvoitteen arvioidut kustannukset tulisi ottaa ennalta täysimääräisesti huomioon jo sinä vuonna, jolloin velvoite tulee voimaan.
- Kuntien kustannusten korvaamisesta ei linjata selkeästi vaan sanotaan:
jos kustannukset nousisivat arvioinnista poiketen, tulisi nämä jälkikäteen korvata kunnille lakisääteisen tehtävän laajentuessa kuntien valtiosuusiensa perusteella.

Väliarviointiin hankintayksiköiden vaatimusten kokonaisuus

- Lakiesityksessä on pyritty huomioimaan eroja kuntien olosuhteissa eriyttämällä kuntien vaatimukset.
 - Maakuntajakoon perustuva eriyttäminen sekä juuri 17 kaupungin valitseminen korkeimpien tavoitteiden alueiksi on ollut väistämättä myös summittaista.
- Väliarvioinnin tulisi kattaa kuntien vaatimusten lisäksi valtion vaatimukset.
Muutostarpeet tulisi arvioida tästä kokonaisuudesta käsin.
 - Valtion tulisi toimia esimerkkinä direktiiviäkin kunnianhimoisempien tavoitteiden toteuttamisessa.
 - Tärkeä osa väliarviointia on kuntien kustannusten nousun arviointi uusien lakisääteisten velvoitteiden myötä.

Kiitos!

Kehittämispäällikkö

Johanna Vilkuna

etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

www.kuntaliitto.fi

The background is an abstract composition of paint splatters and brushstrokes. A large, bright yellow area dominates the right side, transitioning into white and light yellow. On the left, there are diagonal bands of blue and red, with smaller splatters of these colors scattered throughout the white and yellow areas. The overall effect is dynamic and textured.

KUNTA LIITTO